

WYMAGANIA EDUKACYJNE

Rok szkolny 2025/2026

Przedmiot: język polski

Klasa: V

Numer programu nauczania: SPCz/8/2025

Nazwa programu nauczania: Program nauczania. Zamieńmy słowo. Klasy 4-8. (WSiP)

Podręcznik: Zamieńmy słowo, kl. V

Imię i nazwisko nauczyciela: Maria Łaganowska, Arleta Szulc

I. CELE KSZTAŁCENIA – wymagania ogólne:

Kształcenie literackie i kulturowe

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
4. Rozwijanie zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami.
5. Kształcenie postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej.
6. Rozwijanie zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.

Kształcenie językowe

1. Rozwijanie rozumienia wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu tożsamości osobowej ucznia oraz wspólnot: rodzinnej, narodowej i kulturowej.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
3. Poznawanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka i językowego komunikowania się ludzi.
4. Kształcenie umiejętności porozumiewania się (słuchania, czytania, mówienia i pisanie) w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, w tym także z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się.

5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisania zgodnego z zasadami ortofonii oraz pisowni polskiej.

6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Tworzenie wypowiedzi

1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych.

2. Kształcenie umiejętności wygłaszania, recytacji i interpretacji głosowej tekstów mówionych, doskonalenie dykcji i operowania głosem.

3. Rozpoznawanie intencji rozmówcy oraz wyrażanie intencji własnych.

4. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętności organizacji tekstu.

5. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania, oraz rozpoznawanie manipulacji językowej.

6. Rozbudzanie potrzeby podejmowania samodzielnych prób literackich.

Samokształcenie

1. Rozwijanie szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości.

2. Rozwijanie umiejętności samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.

3. Rozwijanie umiejętności rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzysłowu, przypisów i odsyłaczy oraz szacunku dla cudzej własności intelektualnej.

4. Kształcenie nawyków systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania.

5. Zachęcanie do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych oraz rozwijanie umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy.

6. Rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się nowymi technologiami w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji.

I. REALIZOWANE TREŚCI:

Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1. Omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji.
2. Rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne utworu.
3. Rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę i powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy.
4. Zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje.
5. Omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego.
6. Rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren.
7. Opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność.
8. Odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze.
9. Charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach.
10. Rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze.
11. Wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy.
12. Określa tematykę oraz problematykę utworu.
13. Wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne.
14. Nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst.
15. Objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach.
16. Przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia.
17. Wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze.
18. Wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach oraz określa wartości ważne dla bohatera.

Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1. Identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy.
2. Wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.
3. Określa temat i główną myśl tekstu.
4. Dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie).

5. Odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych.
6. Odróżnia informacje o faktach od opinii.
7. Charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy.
8. Rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych.
9. Wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny i film (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka; wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego).
10. Rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją.
11. Odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia.
12. Dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny).
13. Świadomie i z uwagą odbiera filmy, spektakle, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1. Rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście.
2. Odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych.
3. Dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście.
5. Rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi.
6. Rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi.
6. Stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych.
7. Poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki oraz używa we właściwych kontekstach.
8. Nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot,

orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik).

9. Określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach.

10. Rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu.

11. Rozpoznaje typy wypowiedzi, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące oraz stosuje je, uwzględniając cel wypowiedzi.

12. Rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej.

13. Przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

Zróżnicowanie języka. Uczeń:

1. Wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego.

2. Posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny.

3. Używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej.

4. Rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi.

5. Rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach.

6. Rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie jego funkcje w tekście.

7. Dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi.

8. Rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

9. Zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

1. Identyfikuje tekst jako komunikat.

2. Identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi.

3. Określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi.

4. Rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała).

5. Rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów.

6. Stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi.

7. Rozumie, na czym polega etykieta językowa i stosuje jej zasady.

Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1. Pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni.
2. Poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1. Uczestniczy w rozmowie na zadany temat.
2. Rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji.
3. Tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny.
4. Zna zasady budowania akapitów i rozumie ich rolę w tworzeniu Całości myślowej wypowiedzi.
5. Dokonuje selekcji informacji.
6. Rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

Mówienie i pisanie. Uczeń:

1. Tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym.
2. Wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz.
3. Tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu.
4. Redaguje notatki.
5. Opowiada o przeczytanej treści.
6. Rozróżnia współczesne formy komunikatów i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej.
7. Tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji.
8. Wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

Samokształcenie. Uczeń:

1. Doskonali ciche i głośne czytanie.
2. Doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji.

3. Korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje.
4. Zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line).
5. Korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich.
6. Rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji.
7. Rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się nowymi technologiami oraz zasobami internetowymi.
8. Poznaje życie kulturalne swojego regionu.

III. WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY W KLASYFIKACJI ŚRÓDROCZNEJ:

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- skupia uwagę na krótkich wypowiedziach innych osób, rozumie ogólny sens słuchanych utworów, rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, rozpoznaje proste intencje nadawcy
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny, zaproszenie
- wskazuje najważniejsze informacje w odpowiednich fragmentach przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost
- odczytuje informacje zamieszczone na przykład w słowniczku przy tekście, przy obrazie
- rozumie ogólny sens czytanych utworów
- samodzielnie lub z niewielką pomocą nauczyciela lub uczniów wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami
- rozpoznaje następujące formy wypowiedzi: życzenia, ogłoszenie, instrukcję, przepis
- wybiera najważniejsze informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wie, jakiego typu informacje znajdują się w słowniku ortograficznym, słowniku wyrazów

bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny potrafi sprawdzać pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym

- mówi o swoich reakcjach czytelniczych, dostrzega zabiegi stylistyczne w utworach literackich, w tym funkcję obrazowania poetyckiego w liryce
- z pomocą nauczyciela wskazuje apostrofę, powtórzenia, zdrobnienia, obrazy poetyckie, uosobienie, ożywienie, wyraz dźwiękonaśladowczy
- zna pojęcia: autor, adresat i bohater wiersza
- odróżnia teksty użytkowe od literackich
- odróżnia utwory pisane wierszem i prozą
- krótko mówi o wybranych elementach świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: bohater, akcja, wątek, fabuła, wie, czym jest punkt kulminacyjny
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator)
- rozpoznaje na znanych z lekcji tekstach mit, bajkę, przypowieść i nowelę, podaje z pomocą nauczyciela ich główne cechy
- zna pojęcie morał, wyjaśnia go z pomocą nauczyciela
- zna pojęcia: wers, zwrotka, rym, refren, rytm
- w kilku zdaniach opisuje obraz, ilustrację, plakat oraz przedmiot, miejsce, postać, zwierzę itp.
- wygłasza tekst utworu z pamięci
- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, dwukropek przy wyliczeniu, przecinek, myślnik w zapisie dialogu
- dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu poprawnie zapisuje głoski miękkie
- zna i próbuje stosować podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó-u, rz-ż, ch-h
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni nie z rzeczownikami, przymiotnikami, przysłówkami, liczebnikami i czasownikami
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i stara się stosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- zna i próbuje stosować podstawowe zasady układu graficznego listu oficjalnego, wywiadu, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, zaproszenia, instrukcji, przepisu kulinarnego, dziennika, pamiętnika, notatki, streszczenia
- z pomocą nauczyciela zapisuje list oficjalny, wywiad, plan ramowy i szczegółowy, ogłoszenie,

zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, kartki z dziennika i pamiętnika, notatkę i streszczenie

- pisze krótkie opowiadanie odtwórcze i twórcze, dba o następstwo zdarzeń
- tworzy kilkudzaniowy opis obrazu, rzeźby i plakatu
- stara się stosować akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- stara się, by wypowiedzi były czytelne
- konstruuje i zapisuje kilkudzaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logicznym, stara się, by były one poprawne pod względem językowym
- przepisuje cytaty w cudzysłowie

Zna podstawową wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa (np. rozpoznaje zdrobnienia, potrafi dobrać parami wyrazy bliskoznaczne, stara się tworzyć poprawne związki wyrazowe)
- składni – konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu, rozróżnia zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, złożone i równoważnik zdania, wskazuje podmiot i orzeczenie w typowym zdaniu, zna wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające, neutralne i wykrzyknikowe, wskazuje w zdaniu wyrazy, które łączą się ze sobą, rozpoznaje określenia rzeczownika i czasownika
- fleksji – odmienia według wzoru lub z niewielką pomocą nauczyciela rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek, potrafi podać przykłady zaimków, wskazuje czasowniki w różnych czasach, trybach, rzeczowniki własne i pospolite, przymiotniki, przysłówki i zaimki w zdaniu, przy pomocy nauczyciela określa formę odmiennych części mowy, oddziela temat od końcówki w wyrazach znanych z lekcji, stopniuje przymiotniki i przysłówki, odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to), przyimek, partykułę i wykrzyknik
- fonetyki – zna alfabet, odróżnia głoskę od litery, z pomocą nauczyciela dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne, podaje przykłady głosek ustnych i nosowych, dzieli wyrazy znane z lekcji na głoski, dzieli wyrazy litery i sylaby, zna podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim, stara się je stosować.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

- wymienia cechy poezji,

- czyta wiersz głośno i wyraźnie,
- wygłasza z pamięci wskazany wiersz, zwracając uwagę na znaki przestankowe,
- wypowiada się na temat przeczytanego utworu,
- podejmuje próbę uzasadnienia wrażeń, jakie wzbudza w nim przeczytany utwór,
- wskazuje wartości ważne dla podmiotu lirycznego w omawianych utworach,
- określa nastrój wiersza,
- tworzy projekt pracy (przekład intersemiotyczny, np. rysunek, drama), który stanowi interpretację omawianego utworu,
- nazywa wyrazy wskazujące na podmiot liryczny i adresata,
- opowiada o osobie mówiącej w wierszu,
- przedstawia myśli i uczucia osoby mówiącej w wierszu,
- wskazuje adresata utworu,
- wskazuje bohatera utworu,
- odnajduje wers, w którym jest zwrot do adresata,
- rozpoznaje epitety, porównania, wyrazy dźwiękonaśladowcze, apostrofy w omawianych tekstach,
- wymienia nazwy środków: ożywienie, apostrofa, powtórzenie,
- wskazuje rymy w wierszu,
- rozpoznaje rym jako element rytmizujący wypowiedź,
- rozpoznaje utwór jako hymn, bajkę,
- dzieli wers na sylaby,
- odpowiada na pytania dotyczące fragmentu tekstu,
- wymienia cechy utworu epickiego,
- określa czas i miejsce akcji oraz bohaterów,
- odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych,
- wymienia cechy gatunkowe mitu, opowiadania i powieści,
- wyszukuje w tekście określone informacje,
- ustala kolejność wydarzeń w utworze,
- nazywa wyrazy wskazujące narratora,
- rozpoznaje rodzaje bohaterów w utworze,
- przedstawia bohatera utworu,

- wymienia niektóre cechy bohaterów,
- rozpoznaje wyrazy wskazujące na narrację,
- odróżnia fabułę od akcji,
- rozpoznaje wątki poboczne,
- wypowiada się na temat przeczytanego utworu,
- wskazuje wartości ważne dla bohaterów w omawianych utworach,
- rozpoznaje ważne informacje w utworze,
- tworzy projekt pracy (przekład intersemiotyczny, np. rysunek, drama, spektakl teatralny), który będzie interpretacją utworu,
- rozpoznaje dialog i monolog.
- wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny, takie jak: reżyseria, rekwizyty,
- dzieli wyraz na sylaby,
- wie, co to jest samogłoska,
- rozróżnia funkcję samogłoski i,
- wie, co to związek frazeologiczny,
- rozpoznaje związki frazeologiczne w wypowiedziach,
- rozpoznaje synonimy i antonimy,
- wie, jak korzystać ze słownika synonimów,
- odróżnia oficjalną i nieoficjalną odmianę polszczyzny.
- rozpoznaje w zdaniu części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, przysłówki, przyimek, zaimek,
- wymienia odmienne i nieodmienne części mowy,
- rozpoznaje nieosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no , -to, bezokoliczniki oraz konstrukcje z się,
- nazywa przypadki i ich pytania,
- odmienia rzeczownik przez przypadki i liczby,
- rozpoznaje czas i tryb czasownika,
- wskazuje wyrażenie przyimkowe,
- wie, że przyimek jest nieodmienną częścią mowy,
- rozróżnia stopnie przymiotnika i przysłówka,
- wie, że liczebnik ma rodzaje,

- wie, czym się różni zdanie od równoważnik zdania,
- wie, że jest grupa podmiotu i grupa orzeczenia,
- wskazuje w zdaniu podmiot, orzeczenie, przydawkę,
- wymienia pytania przydawki, dopełnienia i okolicznika,
- odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego
- zna zasady pisowni wyrazów z ó, u, rz, ż, h, ch i pisowni partykuły nie z czasownikami,
- zapisuje poprawnie wyrazy, których pisownię wcześniej wyćwiczył,
- wie, że należy postawić przecinek, aby oddzielić te same części mowy,
- stosuje cudzysłów w tytułach,
- wymienia zasady użycia przecinka przed spójnikami i w zdaniu,
- zna zasady zapisywania dialogu,
- gromadzi słownictwo do opisu postaci, miejsca, obrazu,
- tworzy plan opisu postaci, miejsca, krajobrazu, obrazu,
- wie, co to jest akapit, argument,
- wie, jak jest zbudowany argument,
- wie, jak tworzyć plan wydarzeń,
- odróżnia plan ramowy od planu szczegółowego,
- zna elementy kompozycyjne zaproszenia i ogłoszenia,
- pisze list prywatny,
- tworzy plan opowiadania odtwórczego i twórczego, w tym z dialogiem,
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, dialog,
- rozróżnia współczesne formy komunikatów, takie jak np. e-mail, SMS.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

- uzasadnia, dlaczego utwór jest wierszem,
- czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa,
- wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, z poprawną dykcją,
- określa temat wiersza,
- opowiada o sytuacji przedstawionej w wierszu,
- wyodrębnia obrazy poetyckie,
- nazywa uczucia, jakie wzbudza w nim czytany utwór,

- przedstawia, jak rozumie omawiany utwór, w tym w formie przekładu intersemiotycznego, np. rysunku, dramy,
- wskazuje cechy podmiotu lirycznego,
- określa cechy bohatera wiersza,
- porównuje rymy w dwóch dowolnie wybranych strofach,
- rozpoznaje w wierszu przenośnię, uosobienie, ożywienie, apostrofę, powtórzenie,
- wie, że utwór może mieć sens dosłowny i przenośny,
- rozpoznaje refren jako element rytmizujący wypowiedź,
- dzieli wersy na sylaby i podaje ich liczbę w każdym z nich,
- wymienia cechy hymnu, bajki,
- odpowiada na proste pytania dotyczące znajomości całego tekstu,
- czyta głośno, wyraźnie, z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych,
- rozpoznaje czytany utwór jako epikę oraz mit, opowiadanie, powieść,
- opowiada o elementach świata przedstawionego,
- odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych w omawianych utworach,
- rozpoznaje elementy budowy utworu – puenta,
- opowiada o wybranych wydarzeniach fabuły,
- wskazuje dialog w utworze,
- nazywa rodzaj narratora w omawianym utworze,
- nazywa rodzaj bohatera: główny i drugoplanowy,
- wymienia większość cech bohaterów,
- nazywa rodzaj narracji: pierwszoosobowa, trzecioosobowa,
- omawia wątek główny,
- wymienia zdarzenia składające się na akcję w utworze,
- określa doświadczenia bohaterów literackich,
- prezentuje własne rozumienie utworu,
- ocenia bohaterów literackich i zdarzenia,
- rozpoznaje informacje mniej ważne w utworze,
- rozpoznaje fakty i opinie,
- wymienia cechy identyfikujące teksty kultury należące do literatury,
- odczytuje omawiane teksty na podstawie stworzonego przekładu intersemiotycznego, np.

rysunek, drama, spektakl teatralny,

- odróżnia dialog od monologu,
- przedstawia własne rozumienie dzieła sztuki,
- rozumie właściwości tekstów kultury przynależnych do: teatru, filmu, muzyki,
- wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją,
- dzieli wyrazy na sylaby,
- określa rolę samogłoski i,
- wyjaśnia, co to jest związek frazeologiczny,
- podaje przykłady związków frazeologicznych,
- podaje przykłady synonimów i antonimów,
- omawia zasady korzystania ze słownika synonimów,
- tworzy teksty z wykorzystaniem oficjalnej i nieoficjalnej odmiany polszczyzny,
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych,
- rozpoznaje formy przypadków wyrazów,
- rozpoznaje rodzaj czasownika,
- stosuje poprawne formy rzeczownika, czasownika, przymiotnika,
- odmienia czasownik przez osoby, liczby, rodzaje, czasy, tryby,
- nazywa tryby czasownika,
- podaje przykłady wyrażen przyimkowych,
- przekształca formy nieosobowe czasownika w formy osobowe,
- stosuje stopniowanie regularne przymiotników i przysłówków,
- określa rodzaje liczebników
- rozpoznaje zdanie i równoważnik zdania,
- rozpoznaje w zdaniu dopełnienie i okolicznik,
- rozpoznaje związki zgody,
- rozpoznaje zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte,
- zna pojęcie szyku wyrazów,
- wyodrębni zdania składowe w zdaniu złożonym,
- zna zasady pisowni wielkiej i małej litery oraz partykuły nie z rzeczownikami, przymiotnikami i przysłówkami oraz partykuły -by z osobowymi formami czasowników,
- stosuje zasady pisowni wyrazów z ó, u, rz, ż, h, ch oraz partykuły nie z czasownikami,

- oddziela przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym,
- stosuje znaki interpunkcyjne w redagowanych przez siebie tekstach,
- zapisuje dialog,
- tworzy opis postaci, miejsca, krajobrazu, obrazu na podstawie planu,
- wyjaśnia, co to jest akapit,
- podaje przykłady argumentu,
- tworzy plan ramowy,
- wskazuje wymagane informacje w zaproszeniu i ogłoszeniu,
- omawia elementy kompozycyjne zaproszenia i ogłoszenia,
- wypowiada się na temat cech listu jako formy wypowiedzi,
- podaje przykłady nadawcy i adresata,
- omawia zasady pisowni w zwrotach do adresata,
- pisze rozwinięty list prywatny,
- selekcjonuje informacje,
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: opis, list, opowiadanie odtwórcze i twórcze,
- posługuje się współczesnymi formami komunikatów, takich jak np. e-mail, SMS.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

- wyjaśnia, na czym polega język poezji,
- czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację,
- wygłasza wiersz z pamięci, odpowiednio modulując głosem i dokonując interpretacji głosowej,
- opowiada w ciekawy sposób o sytuacji przedstawionej w wierszu, a także o bohaterze wiersza, podmiocie lirycznym i ich uczuciach,
- opisuje zachowanie bohatera utworu i wyraża swoją opinię na jego temat,
- porównuje doświadczenia bohatera z własnymi,
- opisuje adresata utworu,
- wskazuje cytaty, dzięki którym nazywa uczucia, które wzbudza w nim czytany utwór,
- wyjaśnia, jak rozumie przesłanie utworu,
- wyjaśnia znaczenie przenośne w tekście,
- uzasadnia własne rozumienie utworu,
- rozpoznaje funkcję epitetu, porównania, uosobienia, metafory, apostrofy, ożywienia,

powtórzenia,

- odróżnia sens dosłowny od przenośnego,
- wyjaśnia, na czym polega rytm utworu,
- odróżnia informacje ważne od mniej istotnych,
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź – liczbę sylab w wersie,
- wskazuje cechy hymnu i bajki w danym utworze,
- analizuje elementy świata przedstawionego i wyciąga wnioski z analizy,
- wyjaśnia różnice między elementami realistycznymi a fantastycznymi w przeczytanych utworach,
- uzasadnia przynależność rodzajową utworu do epiki oraz gatunkową do mitu, opowiadania, powieści,
- rozpoznaje elementy budowy utworu – punkt kulminacyjny,
- rozpoznaje związki przyczynowo-skutkowe,
- wskazuje cechy narratora w zależności od jego rodzaju,
- rozpoznaje rodzaj bohatera w omawianym utworze,
- określa relacje łączące bohaterów utworu,
- uzasadnia wskazane cechy bohaterów, odwołując się do omawianego utworu, odróżnia bohatera głównego od drugoplanowego,
- dokonuje analizy fragmentu utworu, aby określić rodzaj narracji,
- określa tematykę utworu,
- omawia wątek poboczny,
- odróżnia zdarzenia fabuły utworu od akcji,
- porównuje doświadczenia bohaterów literackich z własnymi,
- odróżnia informacje ważne od mniej istotnych,
- porównuje cechy identyfikujące teksty kultury należące do: literatury, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych,
- porównuje treść czytanych utworów z własnymi doświadczeniami,
- rozpoznaje funkcję i w wyrazie,
- wyjaśnia znaczenie omawianych związków frazeologicznych,
- redaguje zdania ze związkami frazeologicznymi,
- tworzy synonimy i antonimy,

- używa stylu dostosowanego do sytuacji komunikacyjnej
- określa przypadek rzeczownika w zdaniu,
- stosuje poprawne formy liczebnika,
- rozpoznaje poszczególne części mowy,
- stosuje w praktyce zasady pisowni przyimków prostych i złożonych oraz wyrażień przyimkowych,
- rozpoznaje spójniki,
- przekształca czasowniki w formach osobowych na czasowniki w formach nieosobowych,
- przekształca zdania z jednego trybu w inny,
- stosuje stopniowanie nieregularne przymiotników i przysłówków,
- odróżnia rodzaje liczebników
- tworzy zdanie i równoważnik zdania,
- przekształca zdanie w równoważnik zdania i odwrotnie,
- rozpoznaje, jaką częścią mowy jest wyrażony podmiot, a jaką orzeczenie,
- rozpoznaje grupę podmiotu i grupę orzeczenia,
- odróżnia części zdania i poprawnie je nazywa,
- odróżnia przydawkę od dopełnienia i okolicznika,
- rozpoznaje związki rządu i przynależności,
- opowiada w ciekawy sposób o swojej wizycie w teatrze, swobodnie używając słownictwa związanego z teatrem,
- sporządza wykres zdania pojedynczego,
- stosuje zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte w różnych formach wypowiedzi,
- stosuje zasadę kolejności wyrazów w zdaniu pojedynczym,
- wyjaśnia, czym się różni zdanie pojedyncze od zdania złożonego,
- zna zasady pisowni w zakresie pozostałych zasad ortograficznych, w tym partykuły nie z przymiotnikami i przysłówkami w stopniu najwyższym oraz -ji, -ii, -i w zakończeniach rzeczowników,
- zapisuje poprawnie wyrazy w zakresie wprowadzonych zasad ortograficznych,
- zapisuje poprawnie wyrazy z ó niewymiennym,
- zapisuje poprawnie wyjątki w pisowni rz po spółgłoskach,
- zapisuje poprawnie wyrazy z rz i ż niewymiennym,

- zapisuje poprawnie wyrazy z h niewymiennym,
- stosuje cudzysłów w celu oznaczenia czyichś słów,
- używa dwukropka przed wyliczeniem,
- określa różnice w treści zdania w zależności od zastosowanego znaku interpunkcyjnego,
- tworzy dialog,
- porządkuje słownictwo do opisu postaci, miejsca, krajobrazu, obrazu,
- tworzy opis postaci, miejsca, krajobrazu, obrazu,
- stosuje w wypowiedzi pisemnej akapity,
- stosuje argumenty w swoich wypowiedziach,
- omawia budowę argumentu,
- tworzy plan szczegółowy,
- układa życzenia,
- tworzy zaproszenie i ogłoszenie z dwoma argumentami,
- pisze wypowiedź w formie listu i opowiadania z dialogiem o właściwej kompozycji i układzie graficznym,
- stosuje akapity,
- tworzy współczesne formy komunikatów, zachowując zasady etykiety językowej,
- stosuje wiedzę o języku w tworzonych przez siebie formach wypowiedzi.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

- prezentuje informacje na temat wiersza w formie, którą sam wybiera, w tym interaktywnej,
- samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji utworu,
- tworzy własne przykłady epitetów, porównań, uosobień, metafor, wyrazów dźwiękonaśladowczych, ożywień,
- wyjaśnia funkcje epitetów, porównań, metafor, wyrazów dźwiękonaśladowczych, uosobień, ożywień, apostrof, powtórzeń,
- odczytuje sens przenośny w utworze,
- wymyśla własne propozycje wyrazów rymujących się,
- omawia wyczerpująco sytuację przedstawioną w wierszu i odwołuje się do własnych doświadczeń,
- określając nastrój wiersza, uzasadnia swoją wypowiedź, odwołując się do elementów utworu,
- charakteryzuje podmiot liryczny, odwołując się do treści wiersza,

- charakteryzuje bohatera utworu, odwołując się do treści wiersza,
- porównuje podmiot liryczny z adresatem i bohaterem wiersza,
- rozpoznaje hymn i bajkę wśród innych gatunków literackich,
- porównuje elementy świata przedstawionego różnych utworów,
- dowodzi, że czytany utwór należy do określonego rodzaju i gatunku literackiego, podając odpowiednie przykłady z tekstu,
- rozpoznaje funkcje elementów budowy utworu: tytuł, puenta, punkt kulminacyjny,
- prezentuje według własnego pomysłu, w tym z wykorzystaniem narzędzi interaktywnych, jak rozumie wzajemne zależności między wydarzeniami,
- porównuje narratora w różnych utworach literackich,
- charakteryzuje bohatera w omawianym utworze, w tym z wykorzystaniem narzędzi interaktywnych,
- porównuje narrację pierwszoosobową z trzecioosobową i przedstawia swoje wnioski,
- określi problematykę utworu i prezentuje ją w twórczy sposób
- dokonuje przekładu intersemiotycznego, np. tworzy i opowiada historię, która mogłaby się wydarzyć w miejscu ukazanym na obrazie,
- wykorzystuje w praktyce znajomość alfabetu do sprawnego wyszukiwania tytułów utworów w podręczniku i korzystania ze słowników,
- wskazuje różne funkcje głoski i,
- stosuje w wypowiedziach związki frazeologiczne,
- używa synonimów i antonimów w celowy sposób,
- dostosowuje sposób wypowiedzania się do zamierzonego celu wypowiedzi,
- określa funkcję części mowy w tekście,
- zapisuje bezbłędnie przymyki proste i złożone oraz wyrażenia przymikowe,
- używa poprawnie różnych form odmiennej części mowy, a w razie wątpliwości korzysta ze słownika,
- odróżnia w formach osobowych czasowników formę złożoną czasu przyszłego z bezokolicznikiem od formy złożonej z dwóch czasowników,
- stopniuje bezbłędnie przysłówki i przymiotniki w sposób regularny i nieregularny,
- tworzy różne rodzaje liczebników

- poprawnie stosuje zdanie i równoważnik zdania w swoich wypowiedziach,
- określa funkcje składniowe części zdania,
- tworzy poprawnie związki wyrazowe w zdaniach,
- dokonuje poprawnie rozbioru logicznego zdania,
- stosuje poprawny szyk zdania,
- tworzy poprawnie różne rodzaje zdań,
- stosuje poprawnie w swoich wypowiedziach zdania pojedyncze i złożone,
- przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie,
- zapisuje poprawnie wyrazy z trudnością ortograficzną,
- stosuje dwukropek i myślnik w dialogu,
- korzysta samodzielnie i sprawnie ze słownika ortograficznego,
- redaguje własne teksty złożone z różnych rodzajów zdań i poprawnie stosuje znaki interpunkcyjne,
- tworzy według własnego pomysłu funkcjonalną notatkę, w tym interaktywną,
- stosuje poprawną interpunkcję w zapisie dialogu,
- samodzielnie tworzy bogaty treściowo opis postaci, miejsca, krajobrazu, obrazu o właściwej kompozycji i układzie graficznym,
- podejmuje próbę uzasadniania argumentu,
- tworzy plan w jednolitej formie: zdania lub równoważniki zdań,
- tworzy życzenia i zaproszenie w formie oficjalnej i nieoficjalnej,
- tworzy urozmaicone pod względem stylu opowiadanie odtwórcze i twórcze, w tym z dialogiem,
- rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi.